

عنوان درس: مباني جامعه شناسي

کتابخانه الکترونیکی **PNUEB**
WWW.PNUEB.COM

- مؤلف: بروس کوئن
- انتشارات: فرهنگ معاصر
- ترجمہ: محسن ثلاثي
- رشتہ: حقوق – الہیات
- تہیہ و تنظیم: علي حجتی شرق
- عضو هیأت علمی - دانشگاه پیام نور
- مرکز نیشابور

هدف کلي درس

- هدف کلي درس اين است که دانشجو با مفاهيم اساسي جامعه شناسي آشنا شود.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

2

فصل اول

مقدمه و مفاهيم جامعه شناسي

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتى شرق - عضو هيئت علمي- پیام نور مركز نيشابور

3

هدف كلي فصل اول

- هدف كلي از اين فصل آن است كه دانشجو با تعريف جامعه شناسي، منابع جامعه شناسي، رابطه جامعه شناسي با علومى چون روان شناسي، تاريخ، اقتصاد و ... آشنا شود.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتى شرق - عضو هيئت علمي- پيام نور مركز نيشابور

4

اهداف خاص فصل اول

- دانشجو پس از مطالعه این فصل بتواند:
- 1- جامعه شناسی را تعریف و منابع عمده جامعه شناسی را معین کند.
- 2- رابطه جامعه شناسی با دیگر علوم را مشخص کند.
- 3- موقعیت جامعه شناسی را دریابد و جایگاه جامعه شناسی را بداند.

اهداف خاص فصل اول

• 4- دانشجو بتواند گام های اساسی در تحقیق موضوعات جامعه شناسی را بیان نماید.

• 5- دانشجو يك سير اجمالي از تحول تاریخی جامعه شناسی را بیان نماید.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

6

تعريف جامعه شناسي

- جامعه شناسي را مي توان به عنوان بررسي علمي زندگي گروههاي انسانها تعريف كرد و جامعه شناسان مي كوشند تا آنجا كه ممكن است اين نكته را به دقت و به گونه اي عيني توصيف و تبين كنند كه انسانها چرا و چگونه در گروهها با يكديگر رابطه دارند.

وظیفه يك جامعه شناس حرفه اي

- يك جامعه شناس حرفه اي بايد اشكال زندگي گروهی (مانند خانواده ها، طبقات يا اجتماعات) و فرآورده هاي آنها (مانند ارزش ها، سنتها و رسوم) را گزارش و تحليل عيني کند.

اهمیت و فایده جامعه شناسی

- 1- نگاه تازه کردن به محیط اجتماعی
- 2- پیش بینی رفتار اجتماعی و نظارت بر آن است .
- 3- جامعه شناسی به تخفیف تعصب و پیش داوری هایی که مانع انعطاف پذیری بیشتر انسان ها در برخورد با موقعیت های تازه می شوند ، کمک می کند .
- 4- شیوه های نگرش و واکنش نوینی را در برخورد با سیمای پیوسته متغیر واقعیت اجتماعی برای ما فراهم می آورد .

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی- پیام نور مرکز نیشابور

9

• منابع جامعه شناسي

• 1- عقل سليم

• 2- ادراك شهودي

• هر يك از منابع فوق در جامعه شناسي
اهميت دارند، چون اين منابع در تحول
فرضيه ها غالباً نقش مؤثري دارند.

عقل سلیم

• عقل سلیم به باور داشت های روز مره ای اطلاق می شود که از نسلی به نسل دیگر انتقال می یابند. آنچه برای شخصی عقل سلیم است می تواند برای شخصی دیگر نامعقول به نظر آید و این دسته از امور هرگز در معرض آزمون و تحلیل علمی قرار نگرفته است. با این وجود برخی اینها معتبر و پذیرفتنی می باشند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

11

ادراك شهودي

- ادراك شهودي يك دانش غريزي است. اين ادراك غالباً مبتني است بر اطلاعات نيمه موثق و منابع مبهم.

تقسیم بندي عمده علوم

- علوم به دو شاخه عمده تقسیم میشوند:
- 1- **علوم طبیعی** که با بررسی پدیده های مادی سروکار دارند
- 2- **علوم اجتماعی** که عرصه پهنای رفتار انسانی را بررسی می کنند .

علوم اجتماعي شامل؛

- 1- جامعه شناسي
- 2- روان شناسي
- 3- روان شناسي اجتماعي
- 4- علم سياسي
- 5- اقتصاد
- 6- انسان شناسي (انسان شناسي جسماني و انسان شناسي فرهنگي)
- 7- جغرافيا
- 8- تاريخ

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی- پیام نور مرکز نیشابور

14

دلایل پایین بودن دقت جامعه شناسی نسبت به رشته های علوم طبیعی

- 1- روش علمی به تازگی در بررسی رفتار اجتماعی به کار گرفته شده است .
- 2- در برخورد با موضوعات انسانی مسائل بسیاری مطرحند که در بررسی مسائل فیزیک و زمین شناسی وجود ندارند ، از جمله رفتار افراد دستخوش دگرگونی هایی است که در بررسی آنها تأثیر شایانی دارند .

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی- پیام نور مرکز نیشابور

15

شرایط کاربرد روش علمی در جامعه شناسی

- 1- شواهد تحقیق پذیر
- 2- طرد حقایق مطلق
- 3- بیطرفی اخلاقی
- 4- عینیت
- 5- روش های بررسی دقیق و استاندارد شده
- 6- مهارت حرفه ای
- 7- شرایط کنترل شده

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

16

شواهد تحقیق پذیر

- تحقیق علمی به مشاهدات عینی و واقعی نیاز دارد که بتوان صحت و سقم آنها را آزمود. از این رو بررسی مسائل مابعد الطبیعی مانند حدوث یا قدم عالم در جامعه شناسی جایی ندارد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

17

طرده حقایق مطلق

- علم هیچ حقیقت مطلقه را برنمی تابد. دانشمندان همیشه باید آماده آزمودن شواهد تازه باشند. حقیقت علمی همیشه باید پذیرای تجدید نظر باشد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

18

بي طرفي اخلاقي

- علم به پرسش هاي راجع به واقعيات پاسخ مي گويد، ولي نمي تواند اثبات کند که يك ارزش از ارزش ديگر بهتر است. دانشمند به عنوان يك فرد از نظر اخلاقي بيطرف نيست، اما در ضمن نبايد اجازه دهد که ارزش هاي شخصي اش بر طرح و انجام تحقيق حرفه ايش تأثير بگذارد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

19

عینیت

- جامعه شناس باید درباره موضوع مورد بررسی اش نظر غیر شخصی و فارغ از موضع گیری داشته باشد. او باید همه مشاهداتش را بدون موضع گیری ثبت کند. در این کار از پیش نگاره ها باید پرهیز کند.

شرایط کنترل شده

• یک تجربه علمی در صورتی
می تواند انجام گیرد که همه
متغیرهای مهم، به استثنای
یکی تحت کنترل باشند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

21

گام های اساسی بررسی يك موضوع با روش تحقیق علمی

- 1- صورت بندي يك فرضیه
- 2- ارائه طرح پژوهشی
- 3- گرد آوري داده ها
- 4- تحلیل داده ها
- 5- نتیجه گیری

طرح پژوهشي

- يك جامعه شناس در صورت بندي طرح پژوهشي اثن بايد رئوس آنچه را كه مي خواهد مورد بررسي و تحليل قرار دهد، از پيش روشن كند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

23

تحليل داده ها

- در يك تحليل علمي، بايد داده هاي گرد آوري شده طبقه بندي و جدول بندي شوند و مقايسه هاي ضروري انجام گيرد.

تحول تاریخی جامعه شناسی؛ 1- اگوست کنت

- واژه جامعه شناسی در سال 1838 توسط اگوست کنت فرانسوی در کتاب «فلسفه اثباتی» بکار رفت. کنت به عنوان بنیان گذار جامعه شناسی بشمار می رود. او معتقد است که علم جامعه شناسی باید برپایه مشاهده منظم و طبقه بندی استوار گردد.

ayam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

25

2- هربرت اسپنسر

- هربرت اسپنسر انگلیسی در سال 1876 نظریه «تکامل اجتماعی» را تحول بخشید.
- اسپنسر نظریه تکاملی داروین را در مورد جوامع بشری به کار بسته بود. او معتقد بود که جوامع انسانی از طریق يك تکامل تدریجی از ابتدایی به صنعتی تکامل می یابند. او بیان می کند که این جریان يك فراگرد طبیعی است که انسان ها نباید در آن دخالت کنند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

26

3- لستروارد

- لستروارد آمريكايي در كتاب خود «جامعه شناسي پويا» كه در سال 1838 منتشر كرد، او از پيشرفت اجتماعي از طريق كنش اجتماعي با هدايت جامعه شناسان هواداري كرد.

4- امیل دورکیم

- امیل دورکیم در سال 1895 کتاب «قواعد و روش جامعه شناسی» را منتشر کرد. و در آن روشی را که در بررسی ماندگارش از «خودکشی» در گروه های گوناگون به عمل آورده بود به روشنی شرح داد. او سخت بر این باور بود که جوامع بشری با باورداشت ها و ارزشهای مشترک اعضایشان انسجام می یابند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

28

5- ماکس وبر

- ماکس وبر جامعه شناس آلمانی معتقد بود که روشهای علوم طبیعی را نمی توان در باره مسائل مورد بررسی در علوم اجتماعی به کار بست . وبر استدلال می کرد که چون دانشمندان اجتماعی جهان اجتماعی محیط زندگی خود شان را بررسی می کنند، همیشه قدری برداشت ذهنی در بررسیهایشان دخالت دارد. او معتقد بود که جامعه شناسان باید فارغ از ارزشهایشان کارکنند، هرگز تمایلات شخصی اشان در پژوهشها و نتیجه گیری شان دخالت نکند.

فصل سوم

فرهنگ

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتى شرق - عضو هيئت علمي- پیام نور مركز نيشابور

30

هدف كلي فصل سوم

- دانشجو با مفهوم فرهنگ و مسائل مربوط به آن آشنا گردد.

اهداف خاص فصل سوم

1. همچنین دانشجو تمایز فرهنگ و جامعه را بیان کند.
2. دانشجو بتواند هنجارهای فرهنگی را توضیح دهد.
3. دانشجو تقسیم بندی های مختلف فرهنگ و سازمان فرهنگ را توضیح دهد.

اهداف خاص فصل سوم

4- دانشجو بتواند مفاهیم مرتبط با فرهنگ مانند خرده فرهنگ، ضد فرهنگ، قوم پرستی، ضربه فرهنگی، نسبیت فرهنگی را توضیح دهد.

5- همچنین دانشجو بتواند دگرگونی فرهنگی و عوامل ایجاد دگرگونی و پدیده های چون واپسماندگی فرهنگی و فرهنگ پذیری را توضیح دهد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

33

تعريف فرهنگ

• فرهنگ را مي توان مجموع
ویژگی های رفتاری و
عقیدتی اکتسابی اعضای يك
جامعه خاص، تعریف کرد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

34

فرهنگ و جامعه

- جامعه به گروهی از افراد اطلاق می شود که مدت زمان درازی با هم زندگی کرده باشند، سرزمینی را در اشغال خود داشته باشند و سرانجام توانسته باشند خود را از دیگر واحد های اجتماعی متمایز سازمان داده باشند. فرهنگ و جامعه جدا از یکدیگر نمی باشند و هیچ جامعه ای بدون فرهنگ ویژه اش نمی تواند وجود داشته باشد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

35

ارتباط نمادي

- انسان ها با توسل به نماد ها به سه شیوه بنيادي ارتباط برقرار مي کنند. شیوه زبان گفتاري، شیوه زبان نوشتاري و نهایتاً شیوه زبان جسماني ابزارهاي ارتباطي انسانها به شمار مي روند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

36

هنجارهاي فرهنگي

• هنجارهاي فرهنگي در واقع معيارهاي تثبيت شده اي مي باشند كه گروه از نظر فكري و رفتاري از اعضايش انتظار دارد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتى شرق - عضو هيئت علمي- پيام نور مركز نيشابور

37

صورت های مختلف هنجارهای فرهنگی

- 1- ارزش ها
- 2- آداب و رسوم
- 3- عرفها
- 4- قوانین و مقررات

عرف

- به رسومي اطلاق مي شود كه دلالت به شايست ها و ناشايست ها ي مهمي دارند.

- عرف هاي هر جامعه غالباً در نظام حقوقي و آموزش هاي مذهبي آن متجسم مي شوند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

39

قوانین و مقررات

- قوانین در واقع همان عرف هایی اند که اهمیت ویژه ای دارند، از همین رو به صورت مقررات قانونی رسمیت می یابند.
- آنهایی که این مقررات را نادیده بگیرند در معرض مجازات قانونی قرار می گیرند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

40

فرهنگ آرمانی و فرهنگ واقعی

- برخی اعمال که عموماً به شدت نهي شده اند ولي به گونه اي خصوصي رواج دارند فرهنگ آرمانی به الگوي رفتاري آشکار و رسماً پذيرفته شده اطلاق مي شود. درحالي که فرهنگ واقعی به آن چيزي اطلاق مي شود که مردم عملاً انجام مي دهند. مثلاً درستکاري در معامله فرهنگ آرمانی است ولي در عمل تقلب و دروغ گويي در بازار معاملات رواج دارد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

41

سازمان فرهنگ

- هر فرهنگي به شیوه اي سازمان مي گیرد که افراد و گروهها بتوانند در چهارچوب آن با یکدیگر به گونه مؤثري کنش متقابل داشته باشند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

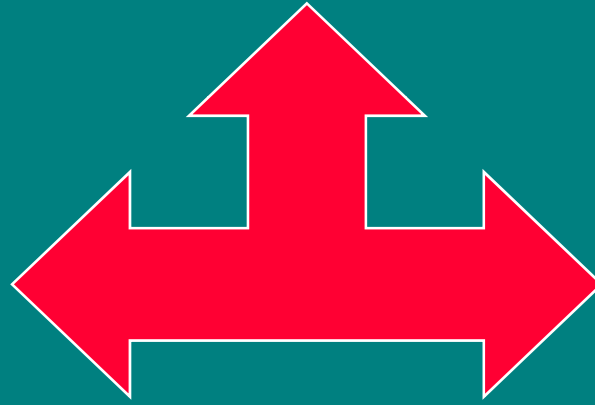
علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

42

اجزاء سازمان فرهنگ

1- عنصر فرهنگی

3- نهاد

2- مجموعه فرهنگی

عنصر فرهنگي

• به كوچك ترين واحد يك فرهنگ كه مي تواند مادي يا غيرمادي باشد اطلاق مي شود.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

44

مجموعه فرهنگي

• به مجموعه اي از
عناصر مرتبط فرهنگي
اطلاق مي شود .

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

45

نهاد

- به نظامي از روابط اجتماعي الگو دار و سازمان یافته اي اطلاق مي شود که در چهار چوب آن، کارکرد هاي ضروري جامعه انجام مي گيرند و نيازهاي فردي و گروهی برآورده مي شود.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی- پیام نور مرکز نیشابور

46

خرده فرهنگ Subculture

- به گروهی کوچک تر از يك جامعه تعلق دارد که به فرهنگ بزرگتر جامعه به خاطر پذیرش بسیاری از هنجارهای آن وابستگی دارد، ولی از آنجا که هرخرده فرهنگی هنجارهای ویژه خودش را نیز دارا است، از فرهنگ بزرگتر تمایز می یابد. مثل خرده فرهنگ زنان یا خرده فرهنگ رانندگان

ضد فرهنگ anticulture

• به گروه‌هایی تعلق دارد که
هنجارها و چشم‌داشت‌هایی
فرهنگ غالب را به شدت رد
و یا با آن مقابله می‌کنند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

48

یکپارچگی فرهنگی

- به سازمان و عملکرد کارکردی و یکپارچه همه عناصر و مجموعه های يك فرهنگ ، یکپارچگی فرهنگی می گویند.
- به عبارتی دیگر فرهنگ یکپارچه آن فرهنگی است که در آن عناصر و مجموعه های فرهنگی روابط متقابل تنگاتنگی داشته باشند هر تغییری در يك مجموعه فرهنگی ، احتمالاً موجب تغییری در مجموعه دیگر می شود و سرانجام تغییری در کل فرهنگ جامعه پدید می آورد . مثل شکار بوفالو توسط سرخپوستان که با پدیده های دیگری چون اعتقادات دینی ، خانواده ، اقتصاد و معیشت مرتبط است.

Payam Noor University Ebook

قوم پرستي ethno centrism

- به گرايش افراد يك جامعه در جهت برتر پنداشتن فرهنگ ويژه اشان اطلاق مي شود . كار قوم پرستي غالباً به يك نوع احساس برتري مي انجامد .
- مثال؛ «هنر نزد ايرانيان است و پس»

نتایج مثبت قوم پرستی

- 1- احساس وفاداری فرد به گروه
- 2- بالا بردن سطح روحیه افراد
- 3- بالا بردن احساس میهن پرستی و ملیت گرایي
- 4- قوم پرستی از طریق هواداری از وضع موجود همچون سپری در برابر تغییر عمل می کند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

51

آثار منفي قوم پرستي

- 1- مهم ترين نتيجه زيان بار آن اين است که از نوآوري هايي که پيامد هاي سود مندي براي اعضاي يك جامعه دارند، غالباً جلوگيري مي کند.
- 2- طرد بيهوده خردمندي و دانش فرهنگ هاي ديگر از تبادل و غناي فرهنگي جلوگيري مي کند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

52

نسبیت فرهنگی

- هر عنصر فرهنگی در همان مجموعه فرهنگی يك جامعه مفید و قابل معنا و تفسیر می باشد. معنا و ارزش يك عنصر فرهنگی را باید در ارتباط با بافت فرهنگی آن سنجید عنصری که در يك جامعه محل ثبات است، ممکن است در جامعه دیگر مایه ثبات و استواری باشد. مثلا تشبیه بدنی کودکان در جوامع عقب مانده يك شیوه یادگیری است در حالی که برای جامعه غربی يك امر نابهنجار و مجازات قانونی دارد.

ضربه فرهنگی shoke of culture

- هنگامی که يك فرد در يك محیط فرهنگی بیگانه و در میان مردمی قرار گیرد که در باورداشتهای بنیادیشان سهم نباشد، دچار ضربه فرهنگی می شود. شکار انسان در قبایل گینه نو برای يك فرد متمدن چندان آسان است.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

54

دگرگوني فرهنگي

- هيچ فرهنگي وجود ندارد که طی يك دوره زماني، هيچگونه دگرگوني را پذيرا نشده باشد. هرگاه عناصر و مجموعه فرهنگي تازه اي در يك فرهنگ پديدار شوند و بر اثر آن محتوا و ساختار آن فرهنگ دگرگون شوند دگرگوني فرهنگي پديد مي آيد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

55

مقاومت در برابر دگرگونی فرهنگی

• زمانی این مورد به آشکارترین صورت بروزمی کند که این دگرگونی مستلزم انحراف شدید از ارزشهای سنتی و رسوم جامعه باشد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

56

واپس ماندگي فرهنگي lack of culture

- فاصله گرفتن بخشي از عناصر فرهنگي يك مجموعه فرهنگي از بخشي ديگر عناصر فرهنگي همان مجموعه فرهنگي را واپس ماندگي فرهنگي مي گويند. معمولاً عناصر مادي فرهنگ يك مجموعه فرهنگي از عناصر غير مادي فرهنگي همان مجموعه جلوتر حرکت مي کند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

57

مثال واپسماندگی فرهنگی:

- مجموعه فرهنگی رایانه که شامل عناصر فرهنگی مادی مانند اجزاء سخت افزاری رایانه و اجزاء نرم افزاری رایانه می باشد. در جامعه ما پذیرش و عناصر سخت افزاری رایانه به سرعت پیشرفت نمود اما بخش عناصر غیرمادی (نرم افزاری) که همان کاربرد صحیح رایانه، اصطلاحات بومی شده و... می باشد با تأخیر صورت می گیرد.
- در نتیجه واپس ماندگی فرهنگی در مجموعه فرهنگی رایانه مشاهده می شود.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

58

فرهنگ پذیری

• فراگرد پذیرش برخی از عناصر فرهنگی از یک فرهنگ دیگر را فرهنگ پذیری می گویند.

سرچشمه ها و عوامل مؤثر بر دگرگونی فرهنگی

- 1- تکنولوژی
- 2- دگرگونی در محیط طبیعی (سیل، زلزله و...)
- 3- دگرگونی های جمعیتی
- 4- آگاهی افراد به نیازهای خود

فصل چہارم منزلت و نقیض

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

61

اهداف كلي فصل چهارم

- هدف كلي اين فصل آشنايي دانشجو با مفهوم و مضامين مرتبط با منزلت و نقش اجتماعي مي باشد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتى شرق - عضو هيئت علمي- پيام نور مركز نيشابور

62

اهداف خاص فصل چهارم

- 1- دانشجو بتواند منزلت و نقش اجتماعی را با مثال تعریف نماید.
- 2- دانشجو بتواند مضامین مرتبط با منزلت و نقش اجتماعی (مانند انواع نقش و منزلت اجتماعی، الگوهای نقش، نقش تجویز شده و بکار بسته، دلزدگی از نقش، فشار نقش، تعارض نقش و مجموعه نقش) را با مثال توضیح دهد.

اهداف خاص فصل چهارم

• 3- دانشجو بتواند رابطه شخصیت و اجرایی نقش را بیان نماید.

• 4- دانشجو بتواند ناتوانی در ایفای نقش را توضیح دهد.

اهداف خاص فصل چهارم

- 5- دانشجو بتواند ایفای نقش نمایشی را توضیح دهد.
- 6- دانشجو بتواند گروه مرجع را توضیح داده و رابطه آن را با اجرای نقش بیان نماید.

منزلت اجتماعي

- به پایگاه اجتماعي يك فرد در يك گروه و يا رتبه يك گروه در مقایسه با گروه هاي ديگر اطلاق مي شود. مثلا پایگاه اجتماعي يك معلم در نزد ديگر معلمان و يا پایگاه اجتماعي معلمين نسبت به ديگر گروه هاي جامعه (پزشکان، مهندسين، نظاميان و...)

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

66

نقش اجتماعي

- نقش به آن رفتاري اطلاق مي شود که ديگران ار دارنده يك منزلت معين انتظار دارند . نقش هاي اجتماعي به عنوان بخش از فراگرد اجتماعي شدن به فرد آموخته مي شوند و سپس ملکه ذهن او مي شوند .

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی- پیام نور مرکز نیشابور

67

انواع منزلت اجتماعي

- 1- منزلت انتسابي 2- منزلت اکتسابي

منزلت انتسابي

- منزلت انتسابي را فرد از بدو تولد به دست مي آورد و بيشتر مبتني است بر زمينه خانوادگي افراد. ثروت، دين، نژاد، زمينه قومي و پايگاه اجتماعي را والدين و خانواده به افراد مي بخشند. چنين منزلتي بر اصل و نسب افراد مبتني است نه بر شايستگيهاي فرديش .

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

69

منزلت اکتسابي

- منزلت اکتسابي يك پايگاه اجتماعي است که فرد به خاطر سخت کوشي و لياقتي که از خود به خرج مي دهد، به دست مي آورد. فردي که دوره دبیرستان را با نمرات خوب طي کرده و در دانشگاه در رشته پزشکی قبول مي شود و موفق به کسب درجه تخصصي دريکي از رشته هاي پزشکی مي شود پزشکی براي اين فرد يك منزلت اکتسابي است.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

70

ناهمسازي منزلتي

- در جامعه نوین صنعتي که منزلت هر فردي هم به گونه انتسابي و هم با دستاوردش تعيين مي شود، ممکن است منزلت هاي متفاوتي را در يك زمان در اختيار داشته باشد. اين منزلت ها ممکن است به خاطر چشم داشت هاي متناقض شان، با يکديگر ناسازگار باشند. به اين وضعيت ناهمسازي منزلتي مي گويند. معمولاً افراد برخي از منزلت هاي نازل خود را نمي پسندند و آن را انکار مي کنند.

Payam Noor University Ebook

الگوهای نقش

- اشخاصی که ما برایشان ارزش ویژه ای قائل می شویم و از رفتارشان سرمشق می گیریم، الگویی نقش نامیده می شود.
- الگوهای نقش در فراگرد یادگیری بسیار مؤثرند. فوتبالیستهای سرشناس برای یک فوتبالیست تازه کار الگویی نقش می باشند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

72

گروه های مرجع و اجرای نقش

- گروه های مرجع الگوهایی اند که افراد در هنگام داوری و ارزیابی شیوه اجرای نقش هایشان، آنها را در نظر می گیرند. گروه های مرجع يك از مبانی معیارهایی به شمار می آید که هر فردی در هنگام ارزیابی رفتار نقشی خود در يك موقعیت معین از آن استفاده می کند. همچنان که نقش افراد در جامعه دگرگون می شود گروههای مرجعی که مبانی ارزیابی فرد هستند نیز دگرگون می شوند.
- همشاگردی های يك دانشجوی رشته حقوق گروه مرجع او محسوب می شوند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

73

انواع نقش

- 1- نقش تجویز شده
- 2- نقش کار بسته

نقش تجویز شده

- به آن شیوه ای اطلاق می شود که جامعه از ما انتظار دارد نقش خاصی را مطابق آن انجام دهیم. معلمي که طبق مقررات آموزشی مواد مشخصی را به دانش آموزان آموزش می دهد طبق نقش تجویز شده خود عمل می کند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی- پیام نور مرکز نیشابور

75

نقش کاربسته

- به آن روش از ایفای نقش اطلاق می شود که شخص در عمل انجام می دهد. معلمي که مواد آموزشی خاصی را به دانش آموز آموزش می دهد ممکن است با توجه به شخصیت، استعداد و ذوق سلیقه خود به شکل خاصی وظیفه اش را به انجام رساند که این شیوه خاص همان نقش کاربسته است.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی- پیام نور مرکز نیشابور

76

دلایل اختلاف نقش تجویز شده و نقش کار بسته

- 1- عدم درک فرد از آنچه که یک نقش اقتضاء می کند.
- 2- عدم تطبیق عمده فرد با مقتضیاتی که از یک نقش انتظار می رود.
- 3- ناتوانایی فرد در اجرای درست نقش

شخصیت و اجرای نقش

- برای آنکه شخصی نقشی را به درستی ایفاء کند، باید شخصیتی را دارا باشد که برای ایفای آن نقش متناسب است. بسیاری از افراد ممکن است آن نوع شخصیتی را که برای ایفای درست يك نقش لازم است نداشته باشند. افراد با نقش های انتسابی خود کمتر مشکل دارند تا نقش های اکتسابی خود. مثلا يك مشاور باید از يك شخصیت متعادل برخوردار باشد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

78

دلزدگی از نقش

- هرگاه فرد به شیوه ای بی تفاوت نقشی را انجام دهد، این حالتش را دلزدگی از نقش می گویند. این حالت زمانی رخ می دهد که نقشی در زندگی یک فرد اولویت چندانی نداشته باشد در این حالت فرد تنها برای آنکه ناچار و ملزم به ایفای آن است آن نقش را انجام می دهد مثال برجسب زدن به کالاهای تولیدی یک کارخانه برای خانمی که هم مادر هم دانشجو می باشد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

79

فشار نقش

- فردي که در هنگام ايفاي نقش با الزامها و چشم داشت هاي متناقض روبرو مي شود، با فشار نقش روبرو است. اين زماني پيش مي آيد که شرکاي نقش يك شخص چشم داشت هاي متفاوتي از او داشته باشند. يا يك فرد منزلتي را دارا باشد که مستلزم يك رشته الگوهاي رفتاري متفاوت و گهگاه متضاد باشد. مربي که هم مي خواهد قوانين بازي را درميدان بازي اجراء کند و هم مي خواهد با اعضاء تيم دوست باشد که ممکن است مربي دچار فشار نقش گردد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

80

ناتواني در ايفاي نقش

- وقتي فرد از عهده نقش هايي که جامعه به او واگذار کرده برنياید ناتواني در ايفاي نقش رخ مي دهد اين امر معمولاً در جوامع صنعتي شهري هنگامي بروز مي کند که فرد نقش هاي گوناگوني را همزمان انجام دهد معمولاً افراد در انجام نقش هاي اکتسابي ناتواني براي نشان رخ مي دهد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

81

تعارض نقش

- فردي که نقش یا نقش هايي را در اختيار داشته باشد که آن نقش ها چشم داشت هاي رفتاري متناقض یا متعارضی را ايجاد کنند، احتمال دارد که دچار تعارض نقش شود. افرادی که در گروههاي مختلف در جامعه صنعتی نوین عضویت دارند احتمال زیاد می رود که این نقش خت با یکدیگر تعارض و در نتیجه فرد را دچار يك حالت بی سامانی کنند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

82

مجموعه نقش

- فردي كه مسئوليت هاي يك منزلت معين را عهده دار مي شود، رشته پيچيده اي از نقش ها را به گردن مي گيرد كه با آن منزلت عجيب و همراهند. در واقع مجموعه نقش، به روابطي اطلاق مي شود كه شخص در هنگام ايفاي نقش هاي گوناگون مرتبط به يك منزلت خاص با افراد ديگري كه در تماس با آنها قرار مي گيرد، برقرار مي كند. مثلاً يك وكيل با مجرم موكل خود، پليس، همكاران دادگستري و مرتبط است كه اين مجموعه نقش وي را تشكيل مي دهد.

ایفای نقش نمایشی

- هنگامی که فرد آگاهانه وظایف خود را به گونه ای انجام می دهد تا دیگران را تحت تأثیر قرار دهد به ایفای نقش نمایشی مبادرت نموده است.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

84

فصل نهم

گروه های

اجتماعی

Payam Noor University Book

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

85

اهداف كلي فصل ششم

- در اين فصل دانشجويان بايد بتوانند گروه را تعريف و انواع گروه را توضيح دهد، همچنين بتواند ساختار رسمي و غير رسمي روابط ميان اعضاي گروه را توضيح دهد.
- انواع رهبري گروه را نيز شرح دهد.

اهداف خاص فصل ششم

- 1- دانشجو بتواند گروه را تعریف کند.
- 2- دانشجو بتواند گروه را برحسب بنیاد تشکیل آنها تقسیم کند.
- 3- دانشجو بتواند گروه را بر حسب نحوه شرکت اعضاء در گروه تقسیم کند.
- 4- دانشجو بتواند انواع گروه را برحسب حیطة شمولیت گروه مشخص کند.

اهداف خاص فصل ششم

- 5- دانشجو بتواند انواع گروه را برحسب نوع روابط اجتماعی معین نماید.
- 6- دانشجو بتواند ویژگی های سازمان های رسمی را بیان نماید.
- 7- دانشجو مسائلی را که گروه ها با آن روبرویند توضیح دهد.
- 8- دانشجو بتواند انواع رهبری گروه را توضیح دهد.

تعريف گروه

- گروه به تعدادي از آدم ها اطلاق مي شود كه با يكديگر روابط متقابل دارند و براساس يك رشته چشمداشت هاي رفتاري مشترك ، به همدیگر احساس وابستگی مي کنند.

انواع گروه برحسب بنیاد تشکیل آن ها

- 1- تجمع ؛ که بطور طبیعی یا اتفاقی تشکیل می شود
مثل مسافران يك اتوبوس.
- 2- رده (صنف)، برخی ویژگی های مشترك میان افراد
این گروه را تشکیل میدهد مثل رده های شغلی، سنی و
... .
- 3- به تعدادی از افراد اطلاق می شود که در نوعی
الگویی کنش متقابل منتظم و تکراری سهم اند مثل
سرود خواندن

انواع گروه بر حسب نحوه شرکت اعضاء در گروه

1- گروه ارادي 2- گروه غير ارادي

انواع گروه بر حسب حیثه شمولیت گروه

1- گروه خودی یا (ما) 2- گروه غیر خودی یا (آنها)

انواع گروه بر حسب نوع روابط افراد در گروه

- فردیناند توئیس گروه را بر حسب نوع روابط افراد در گروه به **گماینشافت** و **گزلشافت** تقسیم می کند.

گماینشافت

- گماینشافت نشان دهنده اشتراك اجتماعي است. روابط گماینشافت با پیوندهای نزدیک، صمیمانه، شخصی، علاقه صمیمانه به رفاه همدیگر، همکاری و اعتماد متقابل مشخص می شود. خانواده و روابط میان اعضای آن نمونه بارزی از گماینشافت است.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

94

گزلشافت

- فرديناند توئيس گزلشافت را نمايانگر جامعه مي داند. در گزلشافت روابط بر رقابت ، نفع شخصي، كارآيي، پيشرفت و تخصص مبتني اند. به نظر توئيس با افزايش شهرگرايي، روابط نوع گزلشافت گسترش مي يابد. ارتش و مؤسسات بزرگ دولتي نمونه هاي گزلشافت به حساب مي آيند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی- پیام نور مرکز نیشابور

95

گروه نخستین و گروه دومین

- چارلز هورتون کولی مانند
فردیناند توئیس گروه را به
دو دسته گروه نخستین همانند
(گماینشافت) و گروه دومین
(گزلشافت) تقسیم می کند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

96

فاصله اجتماعي

- مفهوم فاصله اجتماعي براي اندازه گيري درجه احساس نزديكي و صميمت افراد با اعضاي گروههاي ديگر، به كار برده مي شود. مثلاً براي بررسي احساس نزديكي بين زرتشتيان يزد و مسلمانان آن منطقه از فاصله اجتماعي استفاده مي كنيم.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی- پیام نور مرکز نیشابور

97

مسائلي که گروهها با آن ها روبرویند

- رابرت . اف . بیلز ، چهار مسئله عمده ای را که گروهها با آن روبرویند عبارت می داند از
- 1- سازگاری گروه با عوامل اجتماعی
- 2- نظارت گروه بر عوامل داخلی تأثیر گذار بر هد فهایش
- 3- نظارت بر احساسات اعضاء گروه
- 4- حفظ یکپارچگی در میان اعضاي گروه

روابط حاکم در میان اعضای گروه

الف - رسمی ب - غیر رسمی

ویژگی های سازمان های رسمی

- 1- ارتباطات ثابت
- 2- اعمال انضباط رسمی
- 3- تفکیک مسئولیت ها
- 4- وجود سلسله مراتب قدرت
- 5- اعمال پاداش و مجازات

Payam Nour University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

100

عیب عمده گروه‌های دارای ساختار رسمی

- یکی از نارسائی‌های بزرگ سازمان رسمی این است که وسائل دستیابی به هدف‌های تعیین شده غالباً از خود هدفها مهم‌تر می‌شوند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

101

ویژگیهای ساختار غیررسمی

- 1- به آدم ها در تطبیق با شرایط متغیر، انعطاف پذیری می دهد.
- 2- وقت آن ها را با تشریفات رسمی و اداری تلف نمی کند.
- 3- از طریق ساختار غیر رسمی به اعضاء این امکان را می دهد که بدون توسل و نیاز به مقررات رسمی، مسائل شان را حل کنند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

102

انواع رهبري

- 1- رهبري سازمانده
- 2- رهبري روحیه بخش (ارشادي)

سبک های رهبري

- 1- سبک رهبري اقتدار گرا
- 2- سبک رهبري دموکراتيک
- 3- سبک رهبري بي تفاوت

گروه‌های مرجع

- گروه مرجع به عنوان الگویی داور و ارزیابی کار فرد، برای اشخاص اهمیت دارند.
- بیشتر ما در ارزیابی رفتار، قیافه ظاهری، ارزش‌ها و نظایر آن به معیاری مراجعه می‌کنیم که گروه مرجع مان به دست می‌دهد. باید یاد آور شد که برای ارجاع به یک گروه مرجع به عنوان معیار، لازم نیست که خود عضو آن باشیم.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

105

انواع گروه بر حسب نحوه ترکیب اعضا

- الف – گروه همدرد ب – گروه تفاهم متقابل

فصل هفتم

نهاد های

اجتماعی

Payam Nour University

12/12/2013

علی حجّتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

107

اهداف كلي فصل هفتم

- در اين فصل برآنيم كه دانشجو با تعريف، ويژگيها، انواع نهادها آشنا شوند. همچنين دانشجو با كارکرد هاي نهادها، جابجايي كارکرد نهادها، روابط ميان نهاد ها آشنا شوند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

108

تعريف نهاد

- نهاد نظام سازمان یافته و پایداری از الگوهای اجتماعی است که برخی رفتارهای تأیید شده و یکنواختی را در جهت برآورد ه ساختن نیازهای بنیادی جامعه، ایجاب می کند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

109

ویژگی های نهادها

- 1- هدف اصلی هر نهادی برآوردن نیازهای اجتماعی خاصی است.
- 2- نهادها ارزش های غایی اعضایشان را متبلور می کنند.
- 3- نهادها نسبتاً ثبات دارند

ویژگی های نهادها

- 4- نهادها جامعیت دارند
- 5- نهادها از ارزش ها و الگوهای ساختارمند برخوردارند
- 6- هر نهادی بر محور یک رشته هنجارها و ارزشهای مورد انتظار سازمان یافته اند.

تقسیم بندی کارکرد های بنیادی نهادها

- در يك دسته بندی مي توان کارکرد های نهادهاي اجتماعي را به دودسته
 - الف – کارکردهای عام
 - ب – کارکردهای خاص
- تقسیم نمود دريك تقسیم بندی دیگر کارکردهای نهاد به کارکرد های آشکار و پنهان دسته بندی مي شود.

کارکرد خاص نهاد خانواده

- 1- تنظیم رفتار جنسی
- 2- تولید مثل
- 3- حمایت و مراقبت از فرزندان، ناتوانان و سالمندان
- 4- اجتماعی کردن کودکان

کارکرد خاص نهاد خانواده

- 5- تثبیت جایگاه اجتماعی منزلت افراد از طریق وراثت
- 6- تأمین امنیت اقتصادی برای اعضاء خانواده به عنوان واحد بنیادی تولید اقتصادی و مصرف

کارکردهای خاص نهادهای آموزشی

- 1- ایجاد آمادگی در افراد برای قبول نقش های شغلی
- 2- انتقال فرهنگ از نسلی به نسل دیگر
- 3- آشنایی افراد با نقش های گوناگون جامعه
- 4- آماده ساختن افراد برای قبول نقش های اجتماعی

کارکردهای خاص نهادهای آموزشی

- 5- فراهم آوردن مبنای ارزیابی و فهم منزلتهای اجتماعی
- 6- فراهم آوردن تغییر و پیشرفت از طریق پژوهشهای علمی
- 7- تقویت قدرت تطبیق افراد با ارزش های اجتماعی و تسهیل روابط اجتماعی

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

116

کارکرد های خاص نهاد مذهب

- 1- کمک به افراد برای پیدا کردن هویت اخلاقی
- 2- فراهم آوردن تفسیر هایی برای تبیین محیط طبیعی و اجتماعی فرد
- 3- بالا بردن روحیه اجتماعی افراد انسجام و همبستگی گروهی

کارکردهای ویژه نهادهای اقتصادی

- 1- تولید کالاها و خدمات مورد نیاز
اعضاء جامعه
- 2- توزیع کالاها و خدمات همراه با
توزیع منابع اقتصادی
- 3- مصرف کالاها و خدمات

کارکردهای ویژه نهادهای حکومتی

- 1- نهادمند ساختن هنجارها از طریق قوانین مصوب قوه مقننه (مجالس مقننه)
- 2- اجرای قوانین مصوب از طریق قوه مجریه
- 3- حل و فصل در گیریهای موجود در میان اعضاء جامعه از طریق قوه قضائیه
- 4- فراهم آوری خدماتی چون مراقبتهای بهداشتی، آموزش، رفاه و . . .
- 5- حمایت شهروندان در برابر حملات ملتهای دیگر و حفظ هوشیاری ملت در برابر تهدیدهای خارجی

Payam Noor University Ebook

روابط میان نهادها

- برای آنکه جامعه ای کارکرد مؤثری داشته باشد، نهادهای بنیادی آن باید به گونه کارآمد و سازنده ای باهم ارتباط داشته باشند. توازن متناسب و گهگاه ظریفی باید میان نهادهای خانوادگی، حکومتی و مذهبی، اقتصادی و آموزشی برقرار باشد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

120

شرایط جابجایی کارکرد های نهادها

- 1- يك نهاد نتواند نیاز معینی را در جامعه برآورده سازد.
- 2- دو یا چند نهاد قادر به برآوردن يك نیاز باشد، ولي يکي از این نهادها به روشنی ثابت کند که می تواند آن نیاز را به بهترین وجهی برآورده سازد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی- پیام نور مرکز نیشابور

121

ویژگیهای عام نهادها

- 1- نمادهای فرهنگی
- 2- قواعد رفتاری
- 3- ایدئولوژی

نمادهای فرهنگی

- نشانه های شاخصی اند که نشانگر حضور يك نهاد به شمار مي آیند این نمادها مي توانند مادي باشند مثل (پرچم يك كشور) و هم غير مادي باشند مثل (سرود ملي).

قواعد رفتار

• قواعد رفتار در برگیرنده
آیینهای کرداری رسمی و
غیر رسمی اند که برای نقش
های معین شایسته به شمار
می آیند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

124

ایدئولوژی

- ایدئولوژی نظامی از عقاید همبسته است که اعضای یک گروه در آن اشتراک دارند. ایدئولوژی، مصلحت اجتماعی، اخلاقی، اقتصادی یا سیاسی خاص را توجیه می کند و جهان را برحسب دیدگاههای مورد پذیرش آن گروه تبیین می کند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

125

فصل هشتم

خانواده

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتي شرق - عضو هيئت علمي- پیام نور مركز نيشابور

126

هدف كلي فصل هشتم

- در این فصل دانشجو با نهاد خانوادہ، کارکردهای خانوادہ، طلاق و عوامل مؤثر بر طلاق آشنا می شود.

اهداف خاص فصل هشتم

- در این فصل دانشجو بتواند؛
- 1- خانواده را تعریف نماید.
- 2- صورت های مختلف ساختار خانواده را در زمان های گوناگون بیان نماید.
- 3- دلایل ضعف خانواده در جوامع صنعتی را برشمرد.

اهداف خاص فصل هشتم

- 4- نحوه انتخاب همسر را ذکر نماید.
- 5- مهم ترین کارکردهای خانواده را ذکر کند.
- 6- علت عمده طلاق را ذکر نماید.
- 7- عوامل مؤثر بر دگرگونی در ساختار خانواده را برشمرد.

تعريف خانواده

- خانواده از گروهی از آدم ها ترکیب می شود که از راه خون، زناشویی یا فرزند پذیری با یکدیگر ارتباط می یابند و طی يك دوره زمانی نامشخص، با هم زندگی می کنند.

ساختار خانواده

- ساختار خانواده را می توان به صورتهای گوناگون در جوامع بشری مشاهده کرد:
- 1- تک همسری
- 2- چند همسری (چند شوهری یا چند زنی)
- 3- ازدواج گروهی
- 4- خانواده گسترده
- 5- خانواده هسته ای
- 6- اقامتگاه پدر مکانی (خانواده پدر سالار)
- 7- اقامتگاه مادر مکانی (خانواده مادر سالار)

خانواده گسترده extended family

- این نوع خانواده مبتنی است بر رابطه خونی تعداد گسترده ای از افراد، از جمله والدین، فرزندان، پدر بزرگ ها، عمه ها، دایی ها، عموها، خاله ها و عموزاده ها، خاله زاده ها، عمه زاده ها و دایی زاده ها. این واحد خانوادگی را **خانواده «همخون»** نیز می نامند.

خانواده هسته اي nucleure family

- به يك واحد خانوادگي بنيادي؛
مركب از همسر، شوهر و
فرزندانشان، اطلاق مي شود. اين
واحد را گهگاه، خانواده «زن و
شوهری» نیز مي نامند.

Payam Noor University

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

133

خویشاوندی

- خویشاوندی به شبکه وسیعی از افراد اطلاق می شود که از طریق نیاکان مشترک، زناشویی و فرزندپذیری، به یکدیگر وابسته شده باشند. از طریق نظام خویشاوندی می توان روابط میان خانواده ها را تشخیص و سازمان داد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

134

دلایل ضعف روابط خانوادگی در جوامع صنعتی

- 1- تحرك جغرافیایی، الزامی برای فرد
- 2- جایگزینی گروههای رسمی به جای گروههای نسبی برای حل مشکلات افراد در خانواده
- 3- دستیابی به منزلت اجتماعی دلخواه خود توسط فرد (منزلت اکتسابی)

چگونگی گزینش همسر

• 1- درون همسری (endogamy): در این شیوه، انتخاب همسر باید در درون يك گروه معینی برگزیده می شود.

• 2- برون همسری (exogamy): قاعده برون همسری حکم می کند که همسر باید از خارج گروه معین انتخاب شود.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

136

عشق و کارکرد آن

- عشق طرفین به هم (زن و مرد) از ویژگیهای فرهنگی ازدواج در جوامع صنعتی است. و کارکرد عشق این است که به طرفین کمک می کند که پیوندشان را با خویشاوندان بتوانند پاره نمایند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

137

طلاق

میزان طلاق در جوامع نوین امروزی بسیار بالاتر از دوران پیشین است، بیشتر از جامعه و ارزش های متغیرمان سرچشمه می گیرد تا از گسیختگی و تباهی خانواده به عنوان يك نهاد اجتماعی. در جوامع امروزی (صنعتی) طلاق برخلاف جوامع کشاورزی و سنتی نه تنها داغ ننگ به شمار نمی آید. بلکه راه حل اجتماعاً پذیرفته برای زوجی که نمی توانند با هم زندگی کنند محسوب می شود.

Payam Noor University Ebook

علت های طلاق

- دلایل طلاق بسیار زیاد می باشند، اما مهم ترین آنها عبارتند از:
 - 1- چشم داشت های بیش از حد زوجین از یکدیگر
 - 2- عشق و علاقه پرشور زوجین که پس از مدتی فروکش می کند.

سرچشمه دگرگوني ساختار خانواده

❖ منشأ دگرگوني خانواده در جوامع صنعتي نوين عبارتتداز:

- ❖ 1- بعد و حجم خانواده كوچك شده است
- ❖ 2- برداشت افراد از طلاق تغييركرده (قباحت خود را از دست داده است)
- ❖ 3- تغيير نقش مردان و زنان

فصل نهم

نظارت

اجتماعي

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتي شرق - عضو هيئت علمي - پیام نور مركز نيشابور

141

هدف كلي فصل نهم

- در اين فصل دانشجو بايد با مفهوم نظارت اجتماعي، اهميت و مكانيسم هاي نظارت اجتماع آشنا شوند.

اهداف خاص فصل نهم

- دانشجو بتواند:
- 1- ضمن تعریف نظارت اجتماعی اهمیت آن را بیان نماید.
- 2- نقش درون ذهنی کردن هنجارها بر نظارت اجتماعی را بیان نماید.
- 3- تأثیر تعارض هنجارها بر آشفتگی نظارت اجتماعی را بیان نماید.

اهداف خاص فصل نهم

- 4- رابطه نقش ، منزلت و نظارت اجتماعي را بيان نمايد.
- 5- مصوبات اجتماعي را تعريف و انواع آن را بيان نمايد.
- 6- مکانيسم هاي رسمي و غير رسمي نظارت اجتماعي را توضيح دهد.
- 7- اصلاح اجتماعي و نظارت اجتماعي را توضيح دهد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی- پیام نور مرکز نیشابور

144

تعريف نظارت اجتماعي

- مجموعه اي از روش ها و فعاليت هايي که در جامعه بکار مي رود تا فرد رفتارهاي خودش را با چشم داشت هاي جامعه منطبق نمايد را نظارت اجتماعي مي گویند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

145

انواع هنجارها

• 1- هنجارهاي تحذيري، كاري را كه شخص
نباید بکند مشخص مي کنند. مثل آدم کشي،
دزدي

• 2- هنجارهاي تجويزي، کارهايي را که که
شخص باید انجام دهد، تعیین مي کند. مثل
پرداخت به موقع ماليات مراقبت از کودکان و
سالمندان.

انواع نظارت اجتماعي

• 1- نظارت دروني

- نظارت اجتماعي دروني موقعي محقق مي شود كه فرد هنجارهاي جامعه خود را درون ذهني (ملكه ذهني) خویش نمايد و شخص به خودي خود از هنجارها پيروي نمايد.

• 2- نظارت خارجي

- اين نوع نظارت اجتماعي به دو مكانيسم الف – رسمي (مثل پليس و نيروي انتظامي) ب – غير رسمي (مثل گروه، خانواده، همبازيها)

Payam Noor University Ebook

تعارض هنجارها و تضعیف نظارت اجتماعی

- در جوامع صنعتی نوین (شهری) به علت عضویت فرد در گروه‌های گوناگون، از فرد انتظار می‌رود که با هنجارهای گوناگونی خویش را تطبیق دهد، در حالی که برخی از این هنجارها ممکن است، با برخی دیگر از آنها تعارض داشته باشند. هنگامی که تعارض هنجاری پیش می‌آید فرد هنجارهایی را که به نظرش مهم‌ترند رعایت می‌کند در این موقعیت مکانیسم‌های درونی نظارت اجتماعی موقتاً دستخوش آشفتگی می‌شوند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

148

نقش، منزلت و نظارت اجتماعي

- تعارض در منزلت و نقش افراد در موقعیت های متفاوت ممکن است به تضعیف برخی از نظارت ها بینجامد. برای پرهیز از فشار روانی ناشی از این تعارض، بهتر است این منزلت های متفاوت را از یکدیگر جدا کنیم و نقش هایی را برگزینیم که با منزلت های جداگانه مان تناسب داشته باشند.

Payam Noor University Ebook

تعريف مصوبات اجتماعي

• نظامي از پاداش ها و مجازات هاي اجتماعي را مصوبات اجتماعي مي گويند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتى شرق - عضو هيئت علمي- پيام نور مركز نيشابور

150

انواع مصوبات اجتماعي

• الف – رسمي (مثل ارتقاي شغلي و زنداني شدن)

• ب – غير رسمي (مثل تحسين كردن، تمسخر كردن)

اصلاح اجتماعي و نظارت اجتماعي

- هرگاه اصلاحات اجتماعي مطرح مي شود، اين اصلاحات بي گمان با مخالفت برخي از اعضا جامعه روبرو خواهد شد. غالباً يك اصلاح اجتماعي براي آن با مقاومت روبرو مي شود كه افراد مي ترسند، مبدا منزلت اجتماعي شان را از دست بدهند و رفتار خوكرده شان تغيير نمايد. از اين رو به يك برنامه ريزي بلند مدت نياز دارند كه در مراحل اوليه از آن حمايت نمي شود.

فصل دهم

رفتار

انحراف آمیز

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

153

هدف كلي فصل دهم

- دانشجو ضمن تعريف مفهوم رفتار انحراف آميز و انواع دسته بندي مربوط به آن با دیدگاههاي زیست شناختي، روان شناختي و جامعه شناختي در مورد منشاء رفتارهاي انحراف آميز آشنا شود.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

154

تعريف رفتار انحراف آميز

- هرگونه رفتاري که با چشم داشت هاي جامعه يا گروه معيني در داخل جامعه تطبيق نداشته باشد انحراف ناميده مي شود. انحراف به دوري جستن از هنجارها اطلاق مي شود و زماني رخ مي دهد که يك فرد يا يك گروه معيارهاي جامعه را رعايت نکند. نمونه هايي از رفتار انحراف آميز : آدم کشي، تجاوز، دزدي، اعتياد و فحشاء

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

155

دسته بندي انواع انحراف بر حسب مدت و تداوم رفتار انحرافي

• الف – انحراف نخستين

(موقتي و گهگاهي)

• ب – انحراف دومين

(هميشگي و حرفه اي)

دسته بندي انواع انحراف بر حسب تعداد
افراد منحرف شرکت کننده در انحراف

- الف – انحراف فردي
- ب – انحراف گروهی

تبیین های زیست شناختی انحراف

- برخی از جامعه شناسان بر این باورند که عوامل زیست شناختی مانند نقص جسمانی و وضعیت خاص ژنتیک را باید علت انحراف اجتماعی دانست.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

158

سزار لومبروزو جرم شناس ایتالیایی

- او معتقد است يك جنایتكار از نظر زیست شناختي عقب افتاده تر از يك آدم معمولي است و از نظر وضعیت جسماني به نیاکان ماقبل تاریخ بیشتر شباهت دارد تا به معاصرانش.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

159

ویلیام شلدون

انسان شناس جسمانی آمریکایی

- شلدون سه وضعیت جسمانی اساسی را تشخیص داد که عبارتند از:
 - 1- **گرد و چاق** (معمولاً مهربان و آسایش طلبند)
 - 2- **استخوانی** (بسیار حساس و تا اندازه ای گوشه گیر)
 - 3- **عضلانی** (این افراد زورگو، پرتوان و عصبی اند) این دسته معمولاً رفتار انحرافی از آنها مشاهده می شود.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

160

تبيين هاي روان شناختي انحراف

- بسياري از روان شناسان انحراف را بر حسب نقص شخصيت توجيه مي کنند.

زیگموند فروید

- زیگموند فروید، خود را به سه بخش او، خویشتن، فراخویشتن، تقسیم کرده است.
- «او» بخش ناخودآگاه، غریزی، وادارنده و اجتماعی نشده خود را نشان می دهد.
- «خویشتن» بخش خودآگاه و معقول خود را می نماید. این بخش را دروازه بان شخصیت می گویند.
- «فراخویشتن» به آن بخش از خود اطلاق می شود که ارزش های فرهنگی را جذب می کند و به عنوان وجدان کار می کند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

162

منشاء رفتار انحراف آمیز از نظر مکتب روان شناختی

- اینان معتقدند که زمانی رفتار انحراف آمیز پیش می آید که «اوی» نظارت ناپذیر و بسیار فعال در ترکیب با فراخویشتن کم فعالیت ظاهر می شود، حال آنکه در این میان خویشتن بی تفاوت می ماند و در راهنمایی رفتار فرد نقشی ایفاء نمی کند. دستبرد به غذای دیگران نمونه ای از فرایند رفتار انحراف آمیز بشمار می آید.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

163

مهم ترین تبیینات جامعه شناختی رفتار انحراف آمیز

- جامعه شناسان اجتماعی شدن ناقص را علت رفتار انحراف آمیز ذکر نموده اند؛
- 1- درونی نکردن هنجارهای اجتماعی توسط فرد
- 2- انحراف يك امریادگرفتنی است و انتقال می یابد
- 3- نارساییهای ساختاری ، فرهنگی و اجتماعی
سبب بروز رفتار انحراف آمیز در فرد می شود .

دروني نكردن هنجارهاي اجتماعي

- در اين ديدگاه فرد چون هنجارهاي فرهنگي در شخصيت خود عجيب نكرده است، نمي تواند ميان رفتار شايسته و ناشايسته تمايز گذارد، پس منحرف مي شود.

رفتار انحرافي ياد گرفتني است

- در اين دیدگاه فرد منحرف نخست باید رفتار انحرافي را ياد بگيرد، و اين فراگرد آموزشی بوده و مکانيسم هاي فراگردهاي آموزشی ديگر را دارد. (ساترلند در اين دیدگاه قرار دارد.)

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

166

انحراف نتیجه نارساییهای ساختاری، فرهنگی و اجتماعی است

- این گروه معتقدند هر جامعه ای نه تنها هدفهای فرهنگی تجویز شده ای دارد ، بلکه وسایل اجتماعاً پذیرفته ای را برای دستیابی به آن اهداف نیز تدارك دیده است. هرگاه این وسایل در اختیار افراد نباشد احتمالاً فرد منحرف می شود. (رابرت مرتون جزء این دسته محسوب می شود.)

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

167

دیدگاه ساترلند؛ «یادگیری رفتار انحرافی»

- ساترلند یادگیری رفتار انحرافی فرد از گروه منحرفین را تحت تأثیر:
- 1- **بسامد** (نتایج ملموس رفتار انحرافی)
- 2- **اولویت** (اهمیت رفتار انحرافی)
- 3- **دوام** (استمرار و مداومت رفتار انحرافی)
- 4- **شدت** (میزان رابطه عاطفی فرد با گروه منحرفین و وابستگی به آن)

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

168

انواع رفتار انحرافي از نظر رابرت مرتون

• مرتون انواع انحرافات را تحت تأثیر عدم هماهنگی اهداف و وسایل نیل به اهداف می داند و چنین دسته بندی نموده است .

• 1- نوآوری

• 2- مناسک پرستی

• 3- واپس زنی

• 4- شورش

عوامل مؤثر بر تفاوت در حجم و آمارهای انحرافات

- ❖ 1- تفاوت در رویه های قضایی
- ❖ 2- عدم گزارش برخی از جرایم
برای جلوگیری از آبروریزی
- ❖ 3- انحرافات با رضایت

فصل يازدهم

طبقات

اجتماعي

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

171

هدف كلي فصل يازدهم

- هدف اين فصل آشنايي دانشجويان با مفهوم طبقه اجتماعي و نظريات عمده در اين زمينه مي باشد.

اهداف خاص فصل یازدهم

• در این فصل انتظار داریم دانشجو بتواند:

• 1- طبقه اجتماعی را تعریف و شاخص های تعیین کننده آن را بیان نماید.

• 2- ضمن توضیح قشر بندي روش های بررسی قشر بندي را بیان نماید.

اهداف خاص فصل یازدهم

- 3- طبقات اجتماعی در جوامع پیشرفته صنعتی را تعیین کند.
- 4- سبک زندگی و شرایط عضویت در طبقه اجتماعی را بیان نماید.
- 5- نظرفونکسیونالیستها و کارل مارکس و ماکس وبر در مورد طبقه اجتماعی بیان نماید.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

174

تعريف طبقة اجتماعي

- به بخشی از اعضای جامعه که از نظر ارزش ها، حیثیت، فعالیت های اجتماعی میزان ثروت و متعلقات شخصی دیگر و نیز آداب معاشرت باهم مشترك و از بخش های دیگر متمایز باشد، طبقه اجتماعي گفته مي شود.

Payam Noor University Ebook

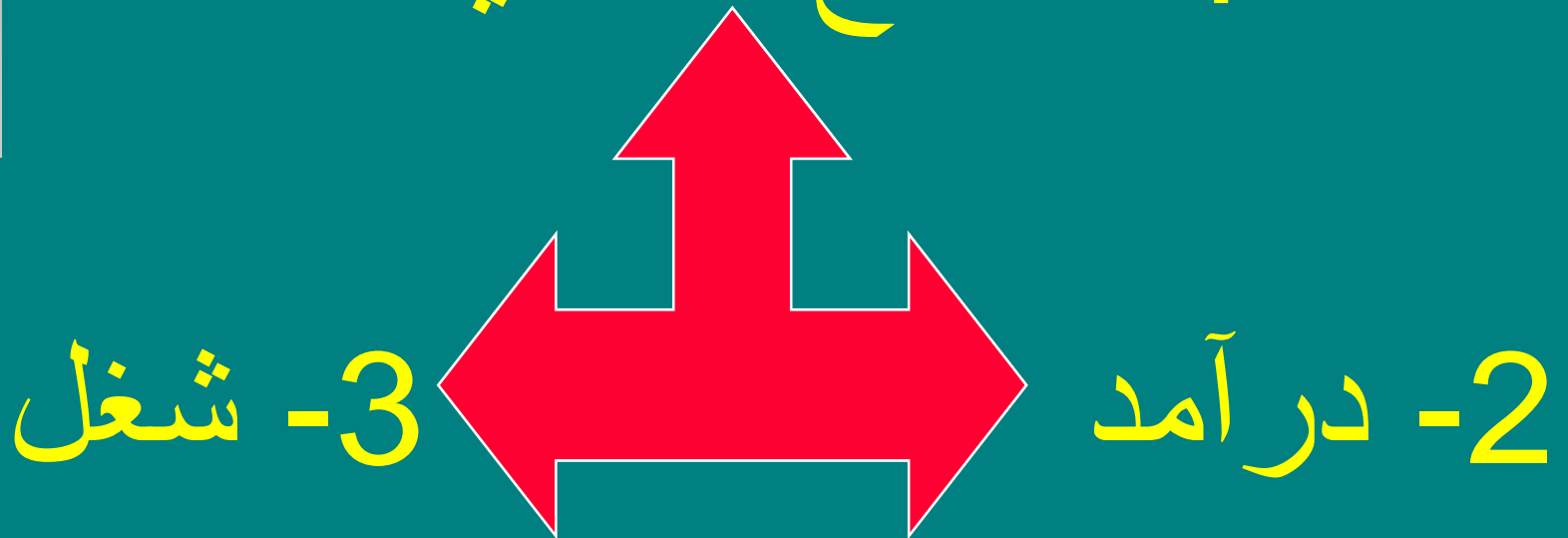
12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

175

شاخص های بنیادی طبقه اجتماعی در جوامع نوین

1- سطح تحصیلات

فشر بندي اجتماعي

- نظام فشر بندي اجتماعي، افراد را بر حسب ميزان برخورداري ايشان از كيفيت هاي مطلوب زندگي، رتبه بندي مي کند و آنها را در طبقات اجتماعي متناسب با وضعيت شان جاي مي دهد. اين كيفيت هاي مطلوب را فرهنگ هر جامعه معين مي کند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

177

روش های بررسی قشر بندي

- **1- روش اشتهاري؛** افراد با توجه به شهرت آنها در اجتماعات كوچكي كه زندگي مي كنند، قشر و طبقه آنها مشخص مي شود.
- **2- روش ذهني؛** افراد مورد بررسي به وسيله خودشان طبقه شان تعيين مي شود.
- **3- روش عيني؛** محقق ملاك هايي را براي قرار دادن افراد در طبقات مختلف تعيين مي كند.

طبقات اجتماعي در جوامع پیشرفته صنعتي

- 1- طبقه بالا
- 2- طبقه متوسط
- 3- طبقه متوسط پایین
- 4- طبقه کارگر و پایین

طبقه در برابر کاست

- کاست نظام بسته ای است که در آن افراد نمی توانند از يك سطح اجتماعي به سطح ديگر حرکت مي کنند. شخصي که در يك کاست ویژه به دنيا آمده تا پايان عمر در همان کاست باقي مي ماند نظام طبقاتي در مقايسه با نظام کاستي نظام باز محسوب مي شود، چون در نظام طبقاتي انتقال فرد به طبقات ديگر به وسيله حکومت، دين يا فرهنگ جلوگيري نمي شود.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

180

کالاهای کمیاب منزلتی (نمادهای کمیاب منزلت)

- 1- ثروت
 - 2- حیثیت
 - 3- قدرت
- (ملاک های طبقه اجتماعی در نظر ماکس وبر)

• این نمادهای منزلتی به علت کمیابی شان بصورت برابر بین افراد توزیع نشده اند . از این رو کسانی که دسترسی بیشتری به این نماد ها دارند در تقسیم کار مشاغل برتری را از آن خود خواهند کرد .

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی- پیام نور مرکز نیشابور

181

سبک زندگی و شرایط عضویت در طبقه اجتماعی

- سبک زندگی به شیوه زندگی طبقات گوناگون اجتماعی اطلاق می شود. هر طبقه ای سبک زندگی ویژه و رویکردها و باورداشتهای مخصوص و مقبول خود را دارد. نحوه زندگی، تعداد سالهای عمر، سلامتی روانی، تحصیلات، شغل، رفتار سیاسی، ثبات و زناشویی، وابستگی های مذهبی، مشارکت اجتماعی و . . . پارامترهای تعیین کننده طبقه اجتماعی محسوب می شود.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

182

بخت هاي زندگي

- بخت هاي زندگي به فرصت هاي گوناگون اطلاق مي شود كه افراد براي پيشرفت زندگي و دستيابي به هدف هایشان در اختيار دارند. اين بختهاي زندگي عبارتند از امکان تحصيلات دانشگاهي، امکان يك زندگي طولاني با تندرستي، دستيابي يك شغل، ازدواج مناسب به شمار مي آيد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

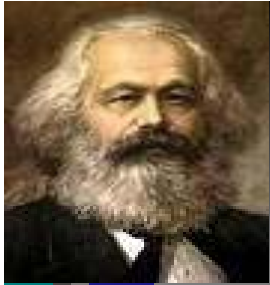
183

نظریه فونکسیونالیستی قشر بندی اجتماعی

- فونکسیونالیستها (کارکرد گرایان) معتقدند که قشر بندی اجتماعی برای این وجود دارد که نیازهای جامعه بهتر برآورده شوند. آنها بر این باورند که پاداش هایی چون درآمد قدرت و منزلت باید در میان اعضای جامعه نابرابرانه توزیع شوند تا مهم ترین پایگاهها در اختیار شایسته ترین افراد قرار گیرند.

نظريه مخالفين فونكسيوناليست در مورد قشر بندي اجتماعي

- اينان معتقدند كه پاداش ها بايد درميان اعضاي جامعه برابرايه توزيع شوند. به نظر اينها نابرابري به كار كرد ذاتي جامعه ارتباطي ندارد، بلكه محصول استثمار نداران بدست دارايان است. اين گروه معتقد نيستند كه بقاي جامعه در گروه توزيع نابرابرايه پاداش ها ميان اعضاي جامعه است.

کارل مارکس و طبقه اجتماعی

- کارل مارکس تعارض میان طبقات را اصل گریز ناپذیر جامعه می دانست. او پایگاه طبقاتی افراد با وسایل تولید مرتبط می داند. بدین معنی که مالکان منابع طبیعی و کارخانجات، پایگاه های طبقاتی بالاتر را در جامعه اشغال می کنند. او جامعه را به دو طبقه مالکان وسایل تولید (**بورژوازی**) و کارگران فاقد این وسایل (**پرولتاریا**) تقسیم می کند. مارکس معتقد است؛ بورژوازی بر حکومت، دستگاه مذهبی، مؤسسات آموزشی و اقتصادی چیرگی دارد. او پیش بینی کرده بود که کارگران به آگاهی از وضعیت استثماري خود آگاهی یافته و با انقلاب بر بورژوازی نظام طبقاتی را از بین برده و جامعه بی طبقه بوجود خواهند آورد.

فصل دوازدهم

تحريك

اجتماعي

12/12/2013

علي حجتي شرق - عضو هيئت علمي - پيام نور مركز نيشابور

187

هدف كلي فصل دوازدهم

- دانشجو با مفهوم تحريك اجتماعي و انواع آن آشنا شود و وضعيت تحريك اجتماعي را در نظام هاي اجتماعي مختلف تبیین نماید.

اهداف خاص این فصل

- دانشجو پس از مطالعه این فصل بتواند:
- 1- ضمن تعریف تحرك اجتماعي، انواع تحرك اجتماعي را با مثال توضیح دهد.
- 2- مفهوم جامعه باز و جامعه بسته را با توجه به وضعیت تحرك اجتماعي توضیح دهد.
- 3- عوامل دخیل در تحرك اجتماعي را بیان نماید.
- 4- دگرگوني در بازار کار و تأثیر آن بر تحرك اجتماعي را بیان نماید.
- 5- زیان هاي زندگي در يك جامعه باز را توضیح دهد.

تعريف تحرك اجتماعي

• به حرکت افراد از يك منزلت اجتماعي به منزلت ديگر تحرك اجتماعي مي گویند که ممکن است عمودي (صعودي یا نزولي) و افقي باشد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

190

انواع تحرك اجتماعي

- 1- تحرك عمودي (صعودي يا نزولي)
- 2- تحرك افقي (حركت فرد از يك شغل به شغل ديگر در همان سطح اجتماعي)
- 3- تحرك ميان نسلي
- 4- تحرك درون نسلي

جامعه باز و جامعه بسته

• در يك جامعه باز بي گمان نابرابري هايي وجود دارند، ولي افرادش دست كم از امکان تحرك به يك طبقه اجتماعي بالاتر برخوردارند. اما در جامعه اي كه از هر نظر بسته است. پايگاه منزلتي فرد از همان بدو تولد مشخص و براي سراسر عمر ثابت باقي مي ماند. بي آنكه تحركي روبه بالا يا پايين را تجربه را كند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

192

دگرگونی در بازار کار و تأثیر آن بر تحرك اجتماعي

- **اشتغال** در جوامع صنعتي به مهارت‌هاي تخصصي نیاز دارد که از طریق **تحت‌صیلات دانشگاهي** یا دوره‌هاي آموزشی به دست مي آیند، در این جامعه به کارهاي پست کمتر نیاز است و این گونه کارها را ماشین انجام مي دهد.

Payam Noor University Ebook

عوامل دخیل در تحرك اجتماعي

- 1- حجم خانواده
- 2- نژاد و قومیت
- 3- تحصیلات
- 4- ازدواج
- 5- جنسیت و حق تقدم فرزندان
- 6- چشم پوشی از مزایای حال بخاطر آینده بهتر
- 7- برنامه های دولتی

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

194

عوامل مؤثر بر تحرك اجتماعي نزولي

- 1- تحصیلات ناکافی
- 2- ازدواج در سنین جوانی
- 3- آبستنی در سنین پایین
- 4- تولد در يك خانواده پر جمعیت
- 5- برخورد با بحران های شغلي و اقتصادي

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی- پیام نور مرکز نیشابور

195

زیان های زندگی در يك جامعه باز

- در جامعه باز به علت رقابت شدید افراد برای دستیابی به منزلت های بالاتر اجتماعی فرد غالباً تحت فشار روانی و دچار سرخوردگی می شوند. اگر رقابت نمایند ممکن است، احساس کنند پا روی اصول شان گذاشته اند و بسیاری از ارزش های دیگر شان را وانهاده اند.

فصل چار دهم

اجتماعي روستايي

و

اجتماعي شهري

12/12/2013

علي حجتي شرق - عضو هيئت علمي - پيام نور مركز نيشابور

197

هدف كلي فصل چهاردهم

- دانشجو با اجتماع روستايي و نهاد هاي آن و ويژگي هاي مربوطه آشنا شود. همچنين دانشجو با جامعه شهري، ويژگي ها و مسائل آن آشنا گردد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی- پیام نور مرکز نیشابور

198

اهداف خاص فصل چهاردهم

• دانشجو پس از مطالعه این فصل باید بتواند:

- 1- اجتماع را تعریف و برای آن مثال هایی ذکر نماید.
- 2- جامعه روستایی و نهادهای عمده آن را مشخص نماید.
- 3- همگونی جمعیت در جامعه روستایی را توضیح دهد.
- 4- فرآیند شهر نشینی را تعریف و عوامل بوجود آورنده آن را بیان نماید.

اهداف خاص فصل چهاردهم

5- شرایط ضروری برای شهر نشینی را بر شمرد.

6- روابط متقابل در شهرها را توضیح دهد.

7- نظریه مربوط به گذار از جامعه روستایی به جامعه شهری را شرح دهد.

8- تراکم جمعیت و روابط شخصی را تبیین نماید.

ادامه اهداف خاص فصل چهاردهم

- 9- مزایای اقامت در اجتماع شهری را برشمرد .
- 10 – صحت و سقم نظریه آرمانی اجتماع روستایی را توضیح دهد .
- 11- بوم شناختی شهری را تعریف و مناطق بوم شناختی را در شهر بیان نماید .
- 12- نظریه مناطق هم مرکز را شرح دهد .

ادامه اهداف خاص فصل چهاردهم

- 13- نظريه بخش هاي متحد المركز و هسته هاي چندگانه را توضيح دهد.
- 14- فراگردهاي عمده بوم شناختي در مناطق شهري را توضيح دهد.
- 15- شهرک ها را تعريف نمايد.
- 16- همگرایی اجتماعي شهري و روستايي را توضيح دهد.
- 17- گسترش حومه نشيني وزوال مرکز شهر را تبیین نماید.

تعريف اجتماع

- اجتماع به گروهی از مردم اطلاق می شود که در يك منطقه جغرافیایی معين زندگی می کنند، در يك فرهنگ و شیوه زندگی مشترك سهیم اند، می دانند که از يك نوع وحدتی برخوردارند و می توانند هدف هایشان را به گونه دسته جمعی تعقیب کنند. شهرها، روستاها، محلات و پایتخت ها نمونه های اجتماع می باشند.

جامعه روستايي

- جامعه روستايي غالباً با فعاليت هاي کشاورزي و روابط بسيار نزديک خانوادگي مشخص مي شود. روابط شخصي و الگوهاي رفتاري سنتي و عموماً غير رسمي از ويژگي هاي آن محسوب مي شود.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی- پیام نور مرکز نیشابور

204

نهادهای عمده جامعه روستایی

- خانواده نهاد کانونی در جامعه روستایی است، فعالیت های اقتصادی، مذهبی و تفریحی در چهار چوب خانواده می باشد. نهاد خانواده خود کفا است. نهاد مذهب بسیار سنتی است و بصورت دسته جمعی مراسم مذهبی اجراء می شود، نهاد اقتصاد تنها بر کشاورزی استوار است. از این رو زمین و محصولات به عمل آمده از زمین مقدس و محترم است.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

205

همگوني جمعيت در جامعه روستايي

- جامعه روستايي از نظر ويژگي هاي اخلاقي، رويکردها، عادت ها، خصايات ها و سليقه ها و شيوه تفکر بسيار شبیه به هم و همگون مي باشند. از اين رو جامعه روستايي يکدست به نظر مي رسند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی- پیام نور مرکز نیشابور

206

فراگرد شهرنشینی

- فراگرد شهرنشینی زمانی رخ می دهد که شمار انبوهی از مردم، مناطق روستایی کشور را رها کنند و سکونت گاههای شهر برای زندگی شان برپاکنند. شهرنشینی د ر سراسر جهان رو به گسترش است.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی- پیام نور مرکز نیشابور

207

عوامل به بار آورنده شهر نشینی

- زندگی شهری نوین بیشتر بر اثر پیشرفت های تکنولوژیک سده گذشته پدید آمده وجود راههای ارتباطی
- صنعت حمل و نقل در سایه وجود تکنولوژی زندگی در شهر را تسهیل نموده است.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

208

شرایط ضروري براي شهر نشيني

- 1- تقسيم كار و مشاغل تخصصي داشته باشد.
- 2- سازمان اجتماعي بايد برپايه شغل و طبقه اجتماعي استوار باشد نه بر روابط خویشاوندی
- 3- نهادهای رسمي دولتي بايد برپايه تقسيمات كشوري نه بر مبناي محده های خانوادگی بوجود آمده باشند.
- 4- نظام بازرگانی و پیشه وری باید پدید آمده باشد.
- 5- وسایل ارتباطی و مؤسسات خدماتی باید برقرار باشد.
- 6- تکنولوژی معقولي باید بوجود آمده باشد.

Payam Noor Univ

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی- پیام نور مرکز نیشابور

209

روابط متقابل در مناطق شهری

روابط جنبه **غیر شخصی** و افراد شناسایی از یکدیگر ندارند. روابط بین افراد **ناپایدار** می باشد. جمعیت انبوه شهر سبب ناهمگونی افراد و سهولت در ناشناخته باقی ماندن فرد می شود. از این رو **فرصت برای اعمال انحرافی** فراهم می شود.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

210

نظریه گذار از جامعه روستایی به جامعه شهری

- دورکیم، ردفیلد و تونیس، انتقال از زندگی روستایی به زندگی شهری را مورد بررسی قرار دادند . آنها به این نتیجه رسیده بودند که انتقال از شیوه زندگی روستایی به زندگی شهری پیامدهای ناخوشایند زیادی دارد . آنها تأکید دارند که در این انتقال روابط غیر شخصی جای روابط شخصی را گرفته و در نتیجه نظم و نظام جامعه در معرض از هم گسیختگی قرار می گیرد.

مزایای اقامت در اجتماع شهری

- 1- داشتن حریم شخصی
- 2- تحرک
- 3- تنوع سبک زندگی و مشاغل
- 4- فرصت خلاقیت
- 5- فرصت های آموزشی عالی
- 6- برخورداری از مراقبت های پزشکی تخصصی
- 7- برخورداری از امکانات تفریحی مناسب
- 8- برخورداری از فرصت های پژوهشی

صحت و سقم نظریه آرمانی اجتماع روستایی

- اگرچه برخی از جامعه شناسان از اجتماع روستایی تصویری آرمانی ارائه داده اند اما نباید از نکات منفی جامعه روستایی فراموش کرد از جمله، نرخ بالایی بیماری و مرگ و میر، عدم برخورداری از حریم شخصی، وابستگی شدید فرد به خانواده و جلوگیری استفاده از فرصت های خارج از محیط خانوادگی.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

213

بوم شناسي شهري ومناطق بوم شناختي

- بوم شناسي شهري رابطه ميان ساکنان يك شهر و فضاي اجتماعي قابل استفاده براي آنها را مورد بررسي قرار مي دهد. از آنجا که فضاي موجود در شهرها محدود است، رقابتي براي داشتن فضاي بيشتري در شهرها وجود دارد. مناطق بوم شناختي شهري عبارتند از مناطق ویژه کسب، صنعت، سکونت و تفريح مي باشد.

نظريه مناطق هم مرکز

- این نظریه برای نخستین بار توسط **ارنست برجس** در سال 1925 مطرح گردید. برجس شهر را دارای یک رشته مناطق هم مرکزی دانست که هر منطقه آن به کار معینی اختصاص دارد و نقش خاصی از جمعیت شهر را در بر میگیرد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

215

منطقه هاي مختلف شهري در نظريه مناطق هم مرکز

- 1- منطقه مركزي كه ناحيه تجاري است
- 2- منطقه انتقالي اطلاق مي شود چه آنكه ساختمانها روبه زوال است و انسجام اجتماعي ضعيف است
- 3- منطقه مسكوني كه خانه هاي كارگران در آن جاي دارد
- 4- منطقه مسكوني كه سكونتگاه افراد طبقه متوسط است
- 5- حومه شهر سكونتگاه افراد طبقه متوسط است كه هر روز براي كار به شهر رفت و آمد مي كنند.

نظريه بخش هاي متحدالمركز

- نظريه بخش هاي متحدالمركز و هسته هاي چند گانه به الگوهاي استفاده از زمين شهري مي پردازند. در نظريه بخش ها فرض بر اين است كه شهرها از مركز به اطراف به صورت بخش هاي مثلثي شكل مسكوني، تجاري، تفريحي و صنعتي توسعه مي يابند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

217

نظریه هسته های چندگانه

- در این نظریه شهرها دارای تعدادی مناطق تخصصی تصور می شوند که هر یک از آنها هسته ای برای خود دارد، مناطق تجاری، صنعتی یا دولتی در هر منطقه هسته منطقه بر رشد و توسعه نواحی اطرافش تأثیر می گذارد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

218

مهم ترین فراگردهای بوم شناختی در مناطق شهری

- 1- **تراکم**؛ جمع شدن آدم ها و تسهیلات در یک مکان جغرافیایی به نسبت تنگ (محدود)
- 2- **تمرکز**؛ دور هم جمع شدن افرادی که کارکردهای اقتصادی و خدماتی ضروری را انجام می دهند.
- 3- **تمرکز زدایی**؛ پراکنده شدن آدم ها و تسهیلات شهری در یک ناحیه گسترده

مهم ترین فراگردهای بوم شناختی در مناطق شهری

- 4- **انشعاب**؛ جمع شدن آدم های دارای فرهنگ و اوضاع مادی یکسان در نواحی کوچک تر
- 5- **تهاجم**؛ اقامت یک گروه نو پدید در منطقه ای که پیشتر در اشغال گروه دیگری بود

شهرک ها

- از نظر جامعه شناختي، شهرک ها در حد فاصل مراکز شهري و اجتماعات روستايي قرار دارند. شهرک ها ویژگی هاي هم شهر و هم روستا را دارا مي باشند. چون شهرک ها به نسبت کوچک مي باشند؛ افراد هم ديگر را شناخته و روابط غير رسمي بين آنها برقرار است. از طرفي چون شهرک ها اقتصاد غير کشاورزي دارند از اين جهت به شهرها شبیه هستند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

221

همگرایی اجتماع شهری و روستایی

- بر اثر فراگرد ارتباط گسترده شهر با روستا به لحاظ حمل و نقلی و ارتباطات رسانه ای عمده ویژگیهای کالاهای مادی و سبک های زندگی مراکز شهری و روستایی مشابه به هم شده اند. و همین عوامل تفاوت شهر و روستا را روز به روز کاهش داده است.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

222

گسترش حومه نشینی و زوال مرکز شهر

- طبقه متوسط امروزه گرایش به ترك شهر و زندگی در حومه ها دارد. از طرف دیگر طبقات پایین تر به دلایل اقتصادی در بخش های مرکزی شهر باقی می مانند و چون توان اقتصادی لازم را برای نوسازی اقامتگاه های خود را ندارند، ساختمانها رو به خرابی رفته و شرایط بهداشتی به وخامت می گراید.

Payam Noor University Ebook

فصل هفدهم

سازمان های

رسمی

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

224

هدف كلي فصل هفدهم

- دانشجو با سازمان و انواع آن آشنا شود، همچنین رهبري در سازمان و انواع آن را بشناسد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

225

اهداف خاص فصل هفدهم

- دانشجو پس از مطالعه این فصل بتواند ؛
- 1- مفهوم سازمان رسمی و غیررسمی را بیان نماید .
- 2- دیوان سالاری و ویژگی های آن را توضیح دهد .
- 3- دیوان سالاری آرمانی و واقعی را شرح دهد .
- 4- مزایای دیوان سالاری را بیان نماید .

اهداف خاص فصل هفدهم

- 5- ویژگی های سازمان های رسمی را برشمرد.
- 6- آفت ساختار سازمان رسمی را بیان نماید.
- 7- انواع رهبری را توضیح دهد.
- 8- مسایل ناشی از يك سازمان دیوان سالارانه را شرح دهد.
- 9- شرایط دگرگونی سازمانی را توضیح دهد.

تعريف سازمان رسمي

- سازمان رسمي به گروههايي از افراد اطلاق مي شوند كه براي رسيدن به يك هدف كاملا مشخص؛ هماهنگ دارند. مثال وزارت خانه، ارتش.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

228

تفاوت سازمان های رسمی و غیررسمی

- 1- حیطة شمولیت
- 2- شیوه نظم بخشی
- 3- وجود سلسله مراتب

تعريف ديوان سالاري

- ديوان سالاري به سلسله مراتبي از اقتدار و مسئوليت اطلاق مي شود كه يك سازمان رسمي براي هماهنگي فعاليت هايش و نيل به اهدافش از آنها بهره مي برد.

تشخيص سازمانهاي با
تشکل قوي و ضعيف با
استفاده از ميزان خود
مختاري اعضاء امکان
پذير است.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

231

ویژگی های دیوان سالاری از نظر ماکس وبر

- 1- تخصیص
- 2- سلسله مراتب اقتدار
- 3- برخورد غیر شخصی
- 4- شرایط احراز شغل بر مبنای شایستگی
- 5- مقررات و ضوابط مکتوب

دیوان سالاری آرمانی و واقعی

- وجود کلیه ویژگی های پنج گانه مطرح شده ماکس وبر الگویی آرمانی دیوان سالاری را شکل می دهد. اما همه این ویژگی ها همیشه در سازمان های رسمی واقعی پیدا نمی شوند. بیشتر سازمان های بزرگ قدری گرایش های غیررسمی را در ساختار سازمانی رسمی شان نشان داده اند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

233

مزایای دیوان سالاری

- ماکس وبر دیوان سالاری را ابراز کار آمدی شمرد برای آنکه يك سازمان بتواند به هدفهایش دست یابد، باید از کارکنانش بیشترین استفاده را ببرد. وبر همچنین یاد آور شده بود که دیوان سالاری کمتر از هر نوع سازمان دیگری پول و وقت با ارزش را به هدر می دهد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

234

ویژگی های سازمان های رسمی

- 1- الگوهای ارتباطی تثبیت شده
- 2- اعمال انضباط رسمی
- 3- تقسیم کار
- 4- واگذاری وظایف به افراد مربوطه
- 5- استفاده از نظام تشویقی و تنبیهی

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

235

افت ساختار رسمي و مزيت ساختار غير رسمي

- آفت ساختار سازمان رسمي رواج روابط شخص درون يك سازمان مي باشد و در اين موقع سازمان آغاز به فروريختن مي كند. مزيت عمده يك ساختار غير رسمي آن است كه بيشتر از يك سازمان رسمي مي تواند انعطاف از خود نشان دهد و خودش را با شرايط متغير تطبيق دهد.

فرایند تصمیم گیری در رهبری دموکراتیک و رهبری اقتدارگرا

- در رهبری اقتدارگرا، اقتدار قانونی و قدرت در انحصار رهبری سازمان است و رهبر یا شورایی رهبری همه تصمیم های مهم سازمانی را بدون مشورت با زیر دستان اتخاذ می کند.
- اما در یک رهبری دموکراتیک، کارکنان در سطوح مختلف سازمانی اجازه دارند که در فراگرد تصمیم گیری شرکت کنند. عیب عمده رهبری دموکراتیک این است که تصمیم گیری سریع و مؤثر غالباً دچار اشکال می کند.

الیگارشی

- الیگارشی زمانی پیش می آید که عده ای از بلند پایگان همه تصمیمات را انحصاراً خودشان اتخاذ نمایند.
- «قانون آهنین الیگارشی» از واگذاری سمت ها به شدت خود داری می کند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

238

مسائل ناشی از یک سازمان دیوان سالارانه

1- شخصیت دیوان سالارانه

2- قالب گرایی 3- جابجایی هدفها

4- اخلاق حرفه ای

شرایط بروز دگرگونی سازمانی

- 1- رقابت سازمانی
- 2- تحول تکنولوژیکی
- 3- فشار گروه های ذینفع
- 4- دگرگونی اوضاع اقتصادی
- 5- دگرگونی در ارزشها و مصالح جامعه

فصل ھجدهم

قدرت

اجتماعي

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

241

هدف كلي فصل هجدهم

• آشنایی با مفهوم قدرت،
انواع قدرت و اقتدار و
مضامین مرتبط با آن می
باشد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

242

اهداف خاص فصل هجدهم

- اهداف ویژه این فصل آن است که دانشجو بتواند؛
- 1- قدرت را تعریف و انواع آن را برشمارد.
- 2- منشاء قدرت را بیان نماید.
- 3- ضمن تعریف اقتدار، صورت های اقتدار را برشمارد.
- 4- نفوذ را تعریف نماید.

اهداف خاص فصل هجدهم

- 5- راههاي تشخيص قدرت را بيان نمايد.
- 6- كارکرد هاي حكومت را شرح دهد.
- 7- صورت هاي حكومت را شرح دهد.
- 8- نخبگان را تعريف نموده و بسته بودن دايره نخبگان را شرح دهد.

Payam Noor University Ebook

اهداف خاص فصل هجدهم

- 9- نظر مارکس در مورد قدرت حکومت را شرح دهد.
- 10- قدرت بالقوه و بالفعل را توضیح دهد.
- 11- قدرت سازمانی را شرح دهد.
- 12- رابطه قدرت با گروه‌های اقلیت را شرح دهد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

245

تعريف قدرت

- تحمیل اراده فرد به فرد دیگر برای کنترل رفتار آنها.
- سازمان نیز چنین قدرتی را دارا است.

قدرت شخصي و قدرت اجتماعي

- تعیین مسیر زندگی بدون دخالت دیگران
قدرت شخصي است. اما کسی که اعمال
افراد پیرامونش را به گونه مؤثر تحت
نظارت در می آورد، دارای قدرت اجتماعي
است.
- مثال شخص متمدول و زندان بان داراي
قدرت اجتماعي اند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

247

منشاء قدرت

- 1- منابع مالي
- 2- سمت و نفوذ دولتي
- 3- كسب و كار موفق
- 4- كسب قدرت سياسي

صورت های اقتدار قانونی از نظر ماکس وبر

- 1- اقتدار قانونی و عقلانی
- 2- اقتدار سنتی
- 3- اقتدار فرهمندانه

اقتدار و نفوذ

- اقتدار؛ مشروعیت قدرت را اقتدار گویند که جنبه رسمی دارد.
- نفوذ؛ فردي که بدون داشتن سمت رسمي (غير رسمي) مي تواند بر رفتار ديگران تأثير گذارد، صاحب نفوذ به شمار مي رود.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

250

راههاي تشخيص سرچشمه هاي قدرت

- 1- رهيافت اشتها ردي
- 2- رهيافت مقامي
- 3- رهيافت تصميم گيرانه

کارکردهای حکومت

- 1- جلوگیری از تهاجم خارجی
- 2- تأمین کالاها و خدمات ضروری
جامعه
- 3- برقراری نظم و امنیت
- 4- کیفردهی افراد خاطی

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

252

صورتهاي حكومتي

- 1- سلطنتي
- 2- اليگارشي
- 3- دموكراسي

نخبگان

• گروه کوچکی که از توانایی و استعداد و امکانات برتری برخوردارند. آنها با تسلط بر ثروت و رسانه های همگانی، اعمال قدرت می کنند.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

254

نظر کثرت گرایانه قدرت

• قدرت پخش شده در میان گروه های مختلف است و هرگروه سهمی از قدرت را دارا است.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

255

قدرت بالقوه و قدرت بالقوه

- قدرتي که با زور، اعمال نفوذ یا اقتدار قانوني آن را در حال حاضر بر ديگران اعمال مي کنند، قدرت بالفعل مي باشد. قدرتي را که مي توان در آینده براي ديگران بکار برد قدرت بالقوه مي باشد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی- پیام نور مرکز نیشابور

256

گروه های اقلیت و قدرت

- این ها برای اعمال نظرات خودشان از وسایل غیر معمول و گاهی غیرقانونی سود می جویند. اعمالی مانند؛ نافرمانی مدنی، مقاومت مسالمت آمیز، تخریب اموال دولتی.

فصل نوزدهم

جنبش های

اجتماعی

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

258

اهداف كلي فصل نوزدهم

- هدف كلي اين فصل؛
آشنائي دانشجويان با
جنبش اجتماعي و فرآيند
شکل گيري آن است.

اهداف خاص فصل نوزدهم

- انتظار می رود دانشجو پس از مطالعه این فصل بتواند

- 1- ضمن ارائه تعریف جنبش اجتماعی، ویژگی های آن را برشمرده و انواع آن را توضیح دهد.

- 2- روش جامعه شناختی بررسی جنبش های اجتماعی را شرح دهد .

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

260

اهداف خاص فصل نوزدهم

- 3- اهمیت رهبر در جنبش های اجتماعی را بیان نماید.
- 4- ویژگی های شخصیتی شرکت کنندگان جنبش اجتماعی.
- 5- مراحل جنبش های اجتماعی را از نظر دیلیو، ای، جیتز شرح دهد.
- 6- کارکرد جنبش های اجتماعی را بیان نماید.

جنبش اجتماعي – رفتار جمعي – نهاد

- جنبش اجتماعي وقتي پديد مي آيد که گروهی از افراد به گونه اي سازمان یافته درصدد تغيير با حفظ برخي از عناصر جامعه برآیند. جنبش هاي اجتماعي با رفتار جمعي ساده اين تفاوت را دارند که بسيار سازمان یافته ترند و عمري بسيار طولاني تر دارند، اما دوام جنبش نسبت به نهاد کمتر است.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

262

ویژگی های جنبش های اجتماعی

- 1- هدف های مشترک
- 2- برنامه ای برای تحقق این هدف ها
- 3- وجود یک ایدئولوژی

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علی حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

263

انواع جنبش هاي اجتماعي

- 1- جنبش بيانگر
- 2- جنبش واپس گرا يا ارتجاعي
- 3- جنبش پيشرو
- 4- جنبش محافظه كار
- 5- جنبش اصلاحي
- 6- جنبش انقلابي
- 7- جنبش آرمان گرا
- 8- جنبش مهاجري

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

264

روش جامعه شناسي بررسي جنبش هاي اجتماعي

- جامعه شناسان مي توانند بررسي هاي دراز مدتي از جنبش هاي اجتماعي بکنند و هنگام بررسي هم مي توانند در اين جنبش ها شرکت کنند و هم مي توانند شرکت نکنند . آنها مي توانند گفته هاي رسمي و غير رسمي جنبش را تحليل نمايند و با بررسي مشاغل شرکت کنندگان در يابند کدام يك از گروه هاي اجتماعي در اين جنبش ها شرکت مي کنند .

رهبري فرهمندانہ - رهبري اجرايي

- رهبري فرهمند جنبش اجتماعي توانايي اين را دارد که توده هاي مردم را به پيشتياني از هدف هاي جنبش بسيج نمايد. کارکرد اين رهبري شور آفريدن در پيروان و ايجاد وحدت بين آنها ست. رهبر اجرايي بيشتتر به امور عملي مانند سازماندهي جنبش، تقسيم وظيف و اختيارات، عضوگيري و تأمين بودجه و روابط عمومي پردازد.

Payam Noor University Ebook

12/12/2013

علي حجتی شرق - عضو هیئت علمی - پیام نور مرکز نیشابور

266

ویژگی های شخصیتی شرکت کنندگان جنبش

- شرکت کنندگان جنبش بیشتر کسانی اند که در خانواده یا اجتماعشان خوب جذب نشده اند. این گونه آدم ها به احتمال زیاد احساس ناامنی، بی قراری، دلزدگی، تنهایی، نومیدي و از خود بیگانگی می کنند. آنها از زندگی شان ناخرسندند و از تغییر وضع موجود استقبال می کنند.

مراحل جنبش اجتماعي از نظر ديپليو ، اي ، جيتز

- 1- مرحله ناآرامي
- 2- مرحله برانگيختگي
- 3- مرحله تشكّل
- 4- مرحله نهاد مند شدن

کارکرد جنبش های اجتماعی

- جنبش های اجتماعی موفق به نهاد مند شدن برنامه هایی انجامیده که حقوق و مزایای برابرانه ای را برای بسیاری از گروه های تبعیض شده تأمین کرده اند. جنبش های اجتماعی موفق به تصویب قوانینی شده اند که برای میلیونها انسان زندگی نوین و بهتری را به بار آورده اند.

موفق باشيد